

**Kereskedelmi háború és közvetlen
külföldi tőkebefektetések 2016 és 2019 között**

Trade War and Foreign Direct Investment
between 2016 and 2019

MOLDICZ CSABA

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

A publikáció a Tempus Közalapítvány által nyújtott
Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatásával készült.

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét
tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági
és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Moldicz Csaba, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.31>

Összefoglalás: Az elemzés fő kérdése, hogy az elmúlt időszakban bekövetkezett kereskedelempolitikai lépések – az USA és Kína közötti kereskedelmi háború, valamint az újonnan létrehozott megállapodások (RCEP, CAI) befolyásolhatják-e a globális FDI-áramlás szerkezetét, és ha igen, akkor ezek a változások milyen mintákat mutatnak. Az elemzés elsődlegesen az amerikai FDI-áramlásokra és befektetési attitűdökre fókuszálva próbál választ adni a kérdésekre.

Kulcsszavak: USA, Kína, kereskedelempolitika, kereskedelmi háború, global FDI-áramlás

Abstract: *The paper tries to answer the question whether the recently adopted trade policy steps – the US-China trade war or the newly signed agreements or political deals (RCEP, CAI) – can influence the structure of global FDI flows and, if so, what patterns can be shown. The analysis attempts to answer these questions by focusing on US FDI flows and changes in investment decision attitudes.*

Keywords: *US, China, trade policy, trade war, global FDI flows*

A Trump-adminisztráció által elindított kereskedelmi háború (2016) valószínűleg az új amerikai vezetés alatt sem fog jellegét illetően jelentősen változni, legfeljebb annak formája tér vissza a bevett diplomáciai keretekhez. Mivel arra lehet számítani, hogy a kereskedelmet korlátozó gyakorlat a világ-gazdaságból így nem fog eltűnni a közeljövőben sem, ezért érdemes megvizsgálni, hogy a kereskedelemi háború vajon hatással van-e a közvetlen külföldi tőkebefektetések volumenére, szerkezetére, illetve, ha e feltételezés megerősíthető, akkor milyen jellegű trendek vannak kibontakozóban, valamint mindezek összessége hogyan hathat a közvetlen külföldi tőkebefektetések áramlására (továbbiakban: FDI-áramlás). Hasonlóképpen reális kérdés az is, hogy az újonnan létrejött Regional Comprehensive Economic Partnership (továbbiakban: RCEP), valamint a még alá nem írt, de politikai egyezség szintjén megalkotott EU-China Comprehensive Agreement on Investment (továbbiakban: CAI) hatást gyakorol-e a közvetlen külföldi tőkebefektetések szerkezetére, globális alakulására.

Annak ellenére, hogy logikus feltételezés lenne, hogy a kereskedelmi háborúba lépés miatt felmerülő nehézségeket a jelentős kínai vagy európai érdekeltséggel bíró amerikai vállalatok a térségbe irányuló FDI növelésével enyhítik, az elemzésben a kereskedelmi háborút egy olyan általános gazdaság- és geopolitikai stratégiának tekintjük, amelynek a célja, hogy Kína az amerikai vállalatokat az új befektetésektől eltántorítsa vagy a régieket „hazahozza”. Ez az EU vonatkozásában nem jelenik meg explicit célként, de az amerikai feldolgozóipar erősítése implicit módon ezt is jelenti.

Az elemzés elsődlegesen a 2016 és 2019 közötti időszakot vizsgálja, hiszen a 2020-as év a globális járvány miatt jelentősen torzítaná az adatokat, és inadekvát következtetésekhez vezethetne. Különösen érdekesnek tartjuk az USA–Kína, USA–EU, USA–Kanada és USA–Mexikó-relációkat.

- Kína és az EU esetében az Egyesült Államok olyan egyoldalú kereskedelem-politikai lépéseket tett, amelyek befolyásolhatják a térségek közötti FDI-áramlást.
- Mexikó és Kanada esetében pedig azt feltételezzük, hogy ezek az országok nyerhettek ebből a folyamatból a beáramló FDI növekedése révén.

A tanulmány végén – a jelenlegi trendek feltérképezése miatt – röviden áttekintjük a globális járvány okozta gazdasági válság FDI-ra gyakorolt hatását is.

FDI-ÁRAMLÁSOK AZ USA ÉS KÍNA KÖZÖTT A 2016–2019-ES IDŐSZAKBAN

Annak ellenére, hogy a globális FDI-áramlás visszaesett 2016 és 2019 között, és az elemzett időszakban csökkenő ütemű visszaesést láthattunk – 2017-ben 21 százalékot, 2018-ban 14 százalékot és 2019-ben 1 százalékot – az amerikai–kínai kapcsolatokban kevésbé volt egyértelmű ez a trend a Bureau of Economic Analysis adatai szerint (lásd 1. táblázat). Míg 2016-ban, 2017-ben és 2018-ban visszaesett a Kínába irányuló FDI-áramlás, 2019-ben ismét jelentős megugrást láthatunk.

1. táblázat.

Az USA Kínába irányuló FDI-áramlása és állománya
2016 és 2019 között (millió dollár)

	2016	2017	2018	2019
Nettó FDI-áramlás	8 468	7 943	6 228	7 454
FDI-állomány*	97 458	105 146	109 332	116 203

Forrás: Bureau of Economic Analysis*
külföldi közvetlen befektetési pozíció költségei szerint

Ugyanakkor érdemes azt is figyelembe venni, hogy a BEA által közzétett statisztika nem veszi figyelembe az adózási és egyéb szabályozási okok miatt egy harmadik ország bekapcsolásával végrehajtott FDI-tranzakciókat, miközben pl. a Rhodium Group által közzétett adatsor követi az egyes tranzakciók esetében a tőke eredetét is.

A Rhodium Group 13,3 milliárd USD-ra becsüli az amerikai FDI-áramlást Kína esetében 2019-ben, míg – mint az az 1. és 2. táblázatban látható – a BEA csak 7,5 milliárd dollárt számol. Míg a [Rhodium adatai](#) szerint a Kínában irányuló FDI-áramlás gyakorlatilag a harmadára esett vissza, a BEA adatai – mint említettük korábban – csak 12 százalékos visszaesés mutatnak. A Rhodium Group által közölt adatoknak is van hátránya, hiszen ezek nem veszik figyelembe az FDI kivonását az adott országból, nem számolja az újra befektetett tőkét, csak akvizíciókat, zöldmezős beruházásokat és bővítéseket jegyez. Ezért fordulhat elő az, hogy amíg a Rhodium 258 milliárd dollárra becsüli az amerikai FDI-állományt Kínában 2019 végén, addig a BEA adatai csak 116 milliárd dollárt hoznak ki. (A BEA adatai szerint így a vizsgált időszakban 19,2 százalékos volt a bővülés.)

2. táblázat
USA–Kína FDI-áramlások (milliárd dollár)

	2016	2017	2018	2019	2020
USA FDI-áramlás Kínába	12,9	12,3	10,9	13,3	4,1
Kínai FDI-áramlás az USA-ba	46,4	29,7	5,4	4,8	4,7

Forrás: [Rhodium: The US-China Investment Hub](#)

A két adatközlés hiányosságai ellenére egyértelműen megállapítható, hogy a Kínába érkező FDI ugyan visszaesett, de ok és okozati összefüggést – legalábbis jelenleg – nehéz megállapítani.

Tovább nehezíti a folyamat értékelését, hogy az amerikai intézkedések mellett a kínai FDI-politika sem változatlan. A 2016-ban elindított FDI-vonzási politika reformja Zheng szerint olyan országok Kínába irányuló befektetéseit erősítette fel, amelyek eleve többet exportálnak Kínába, illetve helyismeretük erős. [Zheng](#) szerint nem mutatható ki, hogy azon ágazatokba, amelyek közvetlenül érintettek a kereskedelmi háborúban, kevesebb FDI érkezne. Ezt a folyamatot erősítheti fel az RCEP és a CAI elfogadása. A témát részletesebben a *RCEP és CAI hatása a közvetlen külföldi tőkebefektetések szerkezetére* című fejezet tárgyalja.

FDI-ÁRAMLÁSOK AZ USA ÉS AZ EU12 KÖZÖTT A 2016–2019-ES IDŐSZAKBAN

Az Európai Unió meghatározó gazdaságaiba (EU12) érkező amerikai FDI áramlása a kínaihoz nagyon hasonló ingadozáson ment keresztül 2016 és 2019 között. Mind Kína, mind az EU12 esetében a 2016-os évben volt a

legerősebb az amerikai FDI beáramlása, és mindkét esetben a 2018-as mélypon-
tot követően 2019-ben ismét növekedni tudott a beáramló amerikai FDI volume-
ne, ennek eredményeképpen az FDI-állomány növekedése 9 százalék volt 2016 és
2019 között.

3. táblázat:

Az USA EU12-be* irányuló FDI-áramlása és állománya 2016 és 2019 között
(millió dollár)

	2016	2017	2018	2019
Nettó FDI-áramlás	168 828	144 328	-39 966	2 757
FDI-állomány	2 957 325	3 255 750	3 098 024	3 224 296

Forrás: Bureau of Economic Analysis.

*Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Írország,
Olaszország Luxemburg, Hollandia, Spanyolország, Egyesült Királyság

Ezek után felvetődik a kérdés, hogy a nettó áramlás Kínába és az EU-ba irányuló
visszaesése egy általános amerikai trend része-e, vagy pedig a kereskedelmi há-
borúban negatívan érintett felek esetében megnyilvánuló trend. Ebben az össze-
függésben érdemes megnézni az amerikai FDI-áramlás és -állomány összesített
adatait, melyeket a 4. táblázat közöl.

4. táblázat:

Az USA világba irányuló FDI-áramlása és -állománya 2016 és 2019 között
(millió dollár)

	2016	2017	2018	2019
Nettó FDI-áramlás	284 469	327 781	-194 412	93 552
FDI-állomány*	5 518 644	6 097 690	5 801 025	5 959 592

Forrás: Bureau of Economic Analysis*

külföldi közvetlen befektetési pozíció költségek szerint

Mind a nettó FDI-áramlás és az állomány változásai arra utalnak, hogy ezek a min-
ták nemcsak a fenti két relációban nyilvánulnak meg, hanem egy általános trend
részei is, hiszen itt is a 2018-as év jelenik meg a trend alsó pontjaként, ugyanakkor

az látható, hogy amíg az EU12-be és Kínába érkező FDI áramlása már 2017-ben lefékeződött, ez az összesített adatoknál nem igaz, hiszen 2017-ben még növekedett a világba kiáramló amerikai FDI volumene.

Ennek ellenére még mindig fel lehet tételezni azt, hogy ugyan nemcsak Kína és az EU12 veszített ebben a folyamatban, hanem az összes célország, de mégis van egy belső átrendeződési folyamat, amelyből pl. Mexikó és Kanada nyertesen jöhetnek ki. Ez a feltételezés, akkor állja meg a helyét, ha ezen országok esetében az amerikai FDI megugrását lehetne kimutatni.

FDI-ÁRAMLÁSOK AZ USA ÉS MEXIKÓ KÖZÖTT A 2016–2019-ES IDŐSZAKBAN

Mexikó kérdése nemcsak azért releváns, mert földrajzi helyzete és bérszintje miatt kézenfekvő befektetési célpont az amerikai közvetlen külföldi tőkebefektetések számára, hanem mert az UNCTAD számítása szerint az EU után Mexikó a második legnagyobb nyertese a kereskedelmi háborúnak. [Beckslések szerint](#) az áttérrelődött kereskedelem aggregát volumene 26 milliárd dollárra volt tehető Mexikóban 2018-ban. Ezek után releváns kérdésnek tűnik, hogy ez a nyereség megjelenik-e a FDI-beáramlások területén is, ugyanakkor érdemes hozzátenni azt is, hogy az üzleti döntések átfutási ideje miatt nem biztos, hogy reális az a várakozás, hogy ezek a trendek azonnal megjelenjenek a FDI-áramlási adatokban is.

A 5. táblázat alapján látható, hogy a FDI-áramlás visszaesésének mértéke az EU12 és a kínai visszaesés között helyezhető el, és az FDI-állomány növekedése sem kiugró (2,5 százalék 2016 és 2019 között, sőt mind a kínai és európai növekedés mértéke alatt található. Így Mexikó – legalábbis eddig – nem tekinthető e folyamat nyertesének.

5. táblázat:

Az USA Mexikóba irányuló FDI-áramlása és állománya 2016 és 2019 között
(millió dollár)

	2016	2017	2018	2019
Nettó FDI-áramlás	5 837	5 907	5 998	4 507
FDI-állomány*	98 421	100 169	95 873	100 888

Forrás: Bureau of Economic Analysis.

*külföldi közvetlen befektetési pozíció költségek szerint

FDI-ÁRAMLÁSOK AZ USA ÉS KANADA KÖZÖTT A 2016–2019-ES IDŐSZAKBAN

Kanada az „áttértelt” amerikai közvetlen külföldi tőkebefektetések másik lehetséges desztinációja. Az eddig vizsgált relációktól eltérően ez az első ország, ahol egyértelműen lehet látni, hogy az országba befolyó amerikai tőkebefektetések az összesített amerikai FDI-áramlás trendjeivel szembemennek, azaz az egész periódusban gyorsan és dinamikusan növekedtek, így a 2018-as mélypont nyomát sem lehet látni, ennek megfelelően 2016 és 2019 között a Kanadába befektetett amerikai FDI állománya folyamatosan és gyorsabban tudott növekedni, mint ahogy az összesített amerikai FDI-állomány gyarapodott. (A növekedés ebben a relációban 13,2 százalék volt 2016 és 2019 között, míg az összesített amerikai FDI-állomány csak 8 százalékkal bővült ugyanebben az időszakban.)

Ugyanakkor azt érdemes megjegyezni, hogy más mechanizmusok is hathatnak az FDI-áramlásokra, hiszen ez az egyetlen vizsgált reláció, ahol nem az USA által befektetett FDI-állomány nagyobb, mint a másik országé, hanem fordított a helyzet.¹ Ráadásul az amerikai befektetések legnagyobb része az olaj- és gáztermelésbe irányult – 2019-ben pl. 19,4 milliárd UDS – és nem a feldolgozóiparba, amely ugyan számottevő (18,2 milliárd USD) volt az adott évben. Tovább árnyalja a képet, hogy ugyanezen időszak alatt nemcsak az USA-ból érkező FDI-áramlás gyorsult fel, hanem a világ többi részéből is a korábbinál jelentősebb volumenű FDI áramlott be. Bár azt láthattunk, hogy Kanadába több amerikai FDI érkezett a vizsgált időszakban, egyértelmű bizonyossággal nem állíthatjuk, hogy ez kizárólag vagy elsődlegesen a kereskedelmi háború FDI-terelő hatásának tudható be.

6. táblázat.

Az USA Kanadába irányuló FDI-áramlása és állománya 2016 és 2019 között
(millió dollár)

	2016	2017	2018	2019
Nettó FDI-áramlás	12 589	16 356	17 752	29 889
FDI-állomány*	355 394	371 274	368 498	402 255

Forrás: Bureau of Economic Analysis.

*külföldi közvetlen befektetési pozíció költségek szerint

1 Míg 2019-ben a kanadai FDI-állomány 580 milliárd UDS volt, az amerikai állomány csak 402 milliárd dollárt ért el.

VÁLLALATI REAKCIÓK

Összességében azt láthattuk, hogy a kereskedelmi háború közvetlen külföldi tőkebefektetésekre gyakorolt összetett és számokban is tetten érhető, közvetlen hatását nehezen lehet kimutatni, ennek oka, hogy a kereskedelmi háborúban tett lépések nem azonnal jelentkeznek, ráadásul a kereskedelemben megmutatkozó problémák kezelése egyes vállalatok esetében a Kínába irányuló tőkeberuházások növelésével kezelhető, míg más vállalatok reagálhatnak az amerikai politikai akaratra, amely a kínai termelés reallokációját támogatja, azaz elfordulhat a kínai piactól. Érdemes hozzátenni azt is, hogy a fent vizsgált adatok ágazati bontásban nem érhetőek el, azaz az nem látható, hogy egy szolgáltató vagy termelő vállalat reakciója eltérő-e. Ezzel kapcsolatban az Amerikai Kereskedelmi Kamara (American Chamber of Commerce) felmérése adhat támpontokat.

7. táblázat:

Hányadik helyen szerepel Kína a vállalat rövid távú globális befektetési céljai között? (%)

	Kína nem bír prioritással	Kína egy a sok prioritás között	Kína az első három befektetési célpont között szerepel	Kína elsődleges befektetési célpont
2014	8	24	48	20
2015	10	27	44	19
2016	10	34	34	22
2017	9	31	37	22
2018	10	29	42	20

Forrás: American Chamber of Commerce in China

Az Amerikai Kereskedelmi Kamara kínai kirendeltsége minden évben részletes üzleti felmérést ([China Business Climate Survey Report](#)) készít az ott működő amerikai vállalatok körében. Az utolsó elérhető elemzés 2019-ben készült, és 314 vállalat válaszolt a feltett kérdésekre. Az elemzésben vizsgált vállalatok nagyságukat és ágazati besorolásukat illetően minden területet reprezentáltak.

Arra a kérdésre, hogy a vállalatok globális befektetési tervei között Kína milyen szerepet tölthet be a jövőben, a megkérdezettek 20 százaléka válaszolta, hogy „Kína az első helyen szerepel” – erre a kérdésre 2014-ig visszamenőleg meglehetősen stabilan egyötödös arányt találunk –, míg 42 százalék szerint „Kína az első három befektetési célpont között található”. Ha ezt, a következő kategóriát

is megvizsgáljuk, amely még mindig befektetés-barát attitűdöt tükröz, akkor láthatjuk, hogy az adatok itt már csökkenő tendenciát mutatnak (2014: 48%; 2018: 42%). A „Kína mint befektetési célpont nem bír prioritással” választ a vállalatok 10 százaléka képviselte, ez az adat kisebb-nagyobb ingadozással 8-10 százalék között mozgott 2014 és 2018 között.

Ágazati eloszlás szerint sem lehet látni jelentős különbséget a vállalatok között a tekintetben, hogy hogyan ítélik meg az üzleti kihívásokat. A felmérés négy nagy ágazati csoportba sorolja a megkérdezett vállalatokat. Az „Erőforrások és ipari vállalatok” kategóriában, amely magában foglalja a nagy termelő, feldolgozóipari vállalatokat, így az autóipart, gépgyártást, mezőgazdasági gépek gyártását és az olajipart, a megkérdezett vállalati vezetők a top 5 üzleti kihívás között a 3. helyre sorolták a növekvő kínai–amerikai feszültségeket, és 43 százalékuk jelölte meg a kihívások között. Ha a többi ágazati csoporthoz hasonlítjuk ezeket a számokat, akkor azt láthatjuk, hogy semmilyen szinten nem kiugró, sőt a pénzügyi vállalatok vagy a technológiára szakosodott vállalatok jobban érintve érzik magukat. Lásd a 8. táblázat adatait.

8. táblázat:

A kínai–amerikai feszültségek az amerikai vállalati döntéshozók szemszögéből

	Technológia és K+F intenzív vállalatok	Erőforrás és ipari vállalatok	Fogyasztói termékek és szolgáltatások	Pénzügyi szolgáltatások
Hányadik helyre sorolták a növekvő kínai–amerikai feszültségeket?	2	3	3	2
Hány százalékuk jelölte meg a kínai–amerikai feszültségeket mint üzleti kihívás?	46	46	43	51

Forrás: American Chamber of Commerce in China

Ugyanakkor a hangulat romlását jól mutatják azok a válaszok, amelyek a kétéves üzleti kilátások alakulását vizsgáló kérdésre érkeztek. Ennél a kérdésnél a hat előre megadott válasznál² öt kategóriába³ lehetett sorolni a helyzetet. Az összes válasz

2 1. Hazai piac növekedése, 2. Verseny, 3. Költséghatékonyság, 4. Profitabilitás, 5. Szabályozási környezet, 6. USA–Kína kapcsolatok.

3 1. optimista, 2. enyhén optimista, 3. semleges, 4. enyhén pesszimista, 5. pesszimista.

közül az „US–Kína kapcsolatoknál” lehetett tapasztalni legnagyobb arányban a pesszimista megítélést (24 százalék), míg pl. a „hazai piac növekedése” kategóriában ez csak 2 százalék volt.

A „hazai piac növekedése” és az „USA–Kína kapcsolatok” kategóriák tulajdonképpen a vállalati döntéshozatal legfőbb dilemmáját jeleníti meg az amerikai vállalatok esetében, hiszen egyrészt lehet érzékelni a külpolitikai és külgazdasági nyomást a vállalatokon, ami a kínai divesztíció irányába nyomná ezeket a vállalatokat, másrészt pedig ott van a tulajdonosok és részvényesek nyomása, akik a nagyobb profit érdekében a növekedést kínáló piac megtartásában érdekeltek.

9. táblázat:
2020-as beruházási tervekkel rendelkező vállalatok aránya (%)

Ország	Hazai befektetés	Külföldi befektetés	Különbség
Japán	100	93	7
Dél-Korea	93	96	-3
Franciaország	93	93	0
Egyesült Királyság	85	87	-2
Egyesült Államok	87	83	4
Németország	54	60	-6
Kanada	60	51	9
India	59	51	8
Kína	44	24	20
Svájc	24	28	-4

Forrás: IBM Institute for Business Value (2019): Global Location Trends 2020
Special Edition: Location strategy in a post-COVID-19 world.

Érdeemes megnézni a kereskedelmi háború esetleges hatását úgy is, hogy a tervezett külföldi és hazai beruházások hogyan aránylanak egymáshoz az adott ország meghatározó vállalatainál. Az IBM Institute for Business Value [elemzése](#) 500 vállalati döntéshozó megkérdezésével készült 2020 folyamán. Az eredmények

azt mutatják, hogy a vállalati befektetéseket nem befolyásolta lényegileg sem a Covid–19, sem pedig a kereskedelmi háború. A mi szempontunkból érdekes megvizsgálni a két adatsor különbségét is. Az esetek többségében a különbség nem számottevő, Kína esetében azonban szignifikáns. Itt a hazai piacon tervezett beruházások dominanciája a kínai gazdaság relatíve gyors növekedésével magyarázható, illetve a kínai vezetés politikai iránymutatásának, amely sok tekintetben a hazai piac relatív szerepének növekedését támogatja az elmúlt időszakban.⁴

RCEP ÉS CAI HATÁSA A KÖZVETLEN KÜLFÖLDI TŐKEBEFEKTETÉSEK SZERKEZETÉRE

Nemcsak a kereskedelmi háború, hanem az újonnan létrehozott kereskedelmi vagy befektetési megállapodások is hathatnak érdemben a világ FDI-áramlásainak átalakulására. Az elmúlt időszakban ilyen volt az RCEP és a CAI.

A világgazdasági termelésének egyharmadát adó 15 ázsiai ország által létrehozott szabadkereskedelmi egyezmény (RCEP) és az EU–Kína befektetési egyezmény FDI-ra gyakorolt hatása ma még számokban nem mérhető, különösen az utóbbi esetben, hiszen itt még csak politikai egyezség született, és a részletek nem világosak, ugyanakkor korábbi adatok iránymutatók a jövő trendjeit illetően.

Az [RCEP keretében](#) a termékek 65 százaléka esetében szűnnek meg a vámok és kvóták, illetve közös származási helyi szabályok fogalmazódnak meg a befektetések esetében, ugyanakkor nem tartalmaz befektető–állam vitarendezési mechanizmusokat (ISDS), és az egyezmény nem foglalja magába a munka- és környezetvédelmi sztenderdek kialakítását sem.

[2003 és 2020 között az RCEP országai között](#) lebonyolított zöldmezős befektetési projektek száma hozzávetőlegesen 14 ezer volt, ami kevesebb mint a fele az EU-n belüli számnak (37 991) ugyanebben az időszakban. Ugyanakkor ezzel az RCEP térsége a második legnagyobb befektetési régió ezen mutatóval mérve. Ha a térségen belüli befektetésekhez hozzáadjuk a harmadik országokból származó FDI beáramlását, akkor a RCEP megelőzi az EU-t. A két relatív pozíció közötti különbség mutatja a potenciálisan meglévő, de még kiaknázatlan lehetőségeket a térségen belüli FDI-áramlás tekintetében. A régió belüli diverzitásból származó lehetőségeket a kereskedelmi egyezmény hatására a korábbinál jobban kihasználhatják a vállalatok, ezért a RCEP valóban alkalmas lehet a globális FDI-áramlások szerkezetének átrendezésére, amely legalább részben ellensúlyozhatja az amerikai vállalatok befektetési döntéseire ható amerikai–kínai politikai feszültségek negatív hatását.

Logikusan adódik, hogy a legszegényebb, de jelentős növekedési potenciállal bíró országok (Kambodzsa, Vietnám, Laosz) nyerni fognak ebben a folyamatban, ugyanakkor Kína továbbra is a térségen belüli FDI-áramlások legfontosabb

4 Lásd a „dual circulation” fogalmának előtérbe kerülését a kínai politikai diskurzusban.

célpontja lesz, míg Japán marad a legnagyobb befektető. További nyereség a térségen belüli FDI-áramlások tekintetében, hogy az egyezmény kifejezetten bátorítja a térségen belüli FDI-t, ami azért fontos, mert a térségben található néhány ország (Indonézia, Kína), amelyek korábban a beáramló FDI-t bizonyos tekintetben restriktíven kezelték. Az OECD 2019 besorolása alapján Indonéziában található a legkorlátozóbb FDI-környezet a világgazdaságban, Kína a harmadik, Új-Zéland a negyedik, és Dél-Korea a tizedik ezen listán.

A RCEP potenciális hatásai között a következők találhatók:

- A térségen belül az FDI kiáramlása a tőkében gazdag észak-ázsiai régióból a munkában gazdag dél-kelet ázsiai térségbe, ez tulajdonképpen egy már létező trend felerősítése.
- A regionális ellátási láncok felerősödése a globális ellátási láncok kárára, hiszen így a kereskedelmi vitákat és egyéb geopolitikai jellegű bizonytalanságokat ki lehet szűrni.
- Mivel az indonéz FDI-szabályozás a legrestriktívebb, ezért a liberalizációból származó előnyök itt a legnagyobbak.

KONKLÚZIÓK

Noha az elemzés nem foglalta magába a 2020-as folyamatokat, érdemes megjegyezni, hogy a [globális FDI visszaesése](#) nem új trend, és ez a visszaesés a 2016 és 2020 közötti periódusban elsődlegesen a fejlett országok miatt alakult ki. Míg a globális FDI-áramlás 2020-ban 42 százalékkal esett vissza,⁵ 2020-ban – ha ugyan lassan is – de növekedett a fejlődő országokba áramló FDI (abszolút számokban mérve).

A kereskedelmi háborúnak FDI-áramlásokra gyakorolt hatása ugyan létezik, de ez inkább sokszoros áttétellel jelentkezik, és mivel ez az USA és Kína között folyó vita a globális üzleti hangulatot befolyásolja, a globális FDI visszaesése könnyebben kimutatható, mint egy-egy reláció vonatkozásában. Ráadásul a negatívan érintett térségek, pl. Kína és az EU, nemcsak passzív elszenvetői ennek az

5 E zuhanás mértéke drámai volt a fejlett országokban (69%), és jóval mérsékeltebb a fejlődő országok csoportjában (12%). Ennek hatására 2020-ban a fejlődő országokba több FDI áramlott (616 milliárd USD), míg a fejlettek csoportja esetében ez a szám 229 milliárd USD volt. A kínai gazdaság – nem csak a gazdasági növekedést illetően – eltért a fő trendtől 2020-ban, és azon kevés országok közé tartozott, ahol a beérkező FDI volumene nőtt az előző évhez képest. Kína esetében a növekedés 11 százalék volt; Indiában – a másik ország, amely szembe tudott menni a globális trenddel – 13 százalékkal (57 milliárd USD) nőtt a beáramló FDI. Ezzel Kína lett az FDI-áramlás legfontosabb célpontja 2020-ban (163 milliárd USD), míg az USA – egy 48 százalékos visszaesés után – a FDI beruházások második legfontosabb célpontja volt 2020-ban. (Kína esetében a gyógyszeripari és ICT-beruházások domináltak, Indiában pedig a digitális gazdasághoz kapcsolható FDI beáramlása volt meghatározó.)

átrendeződési folyamatnak, hanem aktívan is befolyásolhatják olyan megállapodások kötésével (pl. RCEP, CAI), amelyek számukra kedvezőbbé tehetik az átrendeződési folyamat kimenetelét. Így nem az FDI-áramlások csökkenése, hanem inkább azok földrajzi átrendeződése lehet a kulcsszó, amellyel jobban megérthetjük e folyamatokat. Magyarország esetében nem lehet arra számítani, hogy az ún. kereskedelmi háború FDI-áramlásokra gyakorolt hatása jelentős lenne, ugyanakkor az RCEP átrendező hatása érzékelhető lehet, amelynek jelentősége az utolsó két évben Ázsiából érkezett jelentős FDI fényében érthető meg könnyen. Éppen azért a CAI gyors elfogadása fontos lehet e negatív hatás ellensúlyozására.